

10 oktober - zaal de Luifel: J. Versteeg: wolkenvormen en weersvoorspelling.
14 november - zaal de Luifel: T.H. Bakker: bejaardentochten vanaf 1950.
12 december - zaal de Luifel: Mevr. Adolfsen: volksgeloof en bijgeloof.

VAN HET SECRETARIAAT

Verslag gezamenlijke vergadering Lochem/Ruurlo.

Op 11 april 1990 vond in zaal Bousema te Lochem een gezamenlijke avond plaats van de historische verenigingen van Lochem en Ruurlo. Na het openingswoord door de voorzitter van de Lochemse vereniging werd het eerste gedeelte van de avond verzorgd door Ruurlo. Mevrouw van Heeckeren van Kell-van Tets en de heer F. Toevank verzorgden een dia-lezing over Huize Ruurlo en de geschiedenis van haar bewoners. Na de pauze droeg mevrouw Hiddink-Dijkman gedichten in het dialect voor, geschreven door Johannes van Buren, Jo te Linde en Johan Veenstra. De avond werd tenslotte gesloten door de voorzitter van de Ruurlose vereniging. Hij kon terugkijken op een geslaagde avond en bedankte degenen die de avond verzorgd hadden. Hij maakte de aanwezigen er nog eens op attent dat het dialect voort moet leven en wenste vervolgens iedereen wel thuis.

-o-o-

Indien U interesse heeft om eens in een blad van een andere vereniging te kijken, kunt U deze ter inzage krijgen bij het secretariaat.

FOTOTENTOONSTELLING

Op 26 september 1989 werd het startsein gegeven voor het organiseren van een foto-tentoonstelling. Hiervoor hadden zich een aantal leden van onze vereniging opgegeven.

Vastgesteld werd, dat de nadruk gelegd zou worden op oude foto's en prentbriefkaarten, onder te verdelen in bepaalde thema's, zoals scholen, gebouwen, werken op het land, enz.

90.14 (02)

Er werd sindsdien heel wat werk verzet om foto's in Ruurlo op te sporen. Eén van de problemen daarbij was, om bij de vele foto's vast te stellen wie wie en wat waar was.

Onze hoop was ook gevestigd op de foto-archieven van het G.O.C. en de Graafschapsbode. Helaas, hun archieven van voor 1950 waren vernietigd. Alleen bij het Staringsinstituut konden nog enige tientallen foto's worden opgediept.

Langzaam groeide de verzameling en er werden in de loop van de afgelopen maanden heel wat uurtjes besteed aan het sorteren en plakken van ongeveer 700 foto's, alsmede het aanbrengen van de passende teksten daarbij.

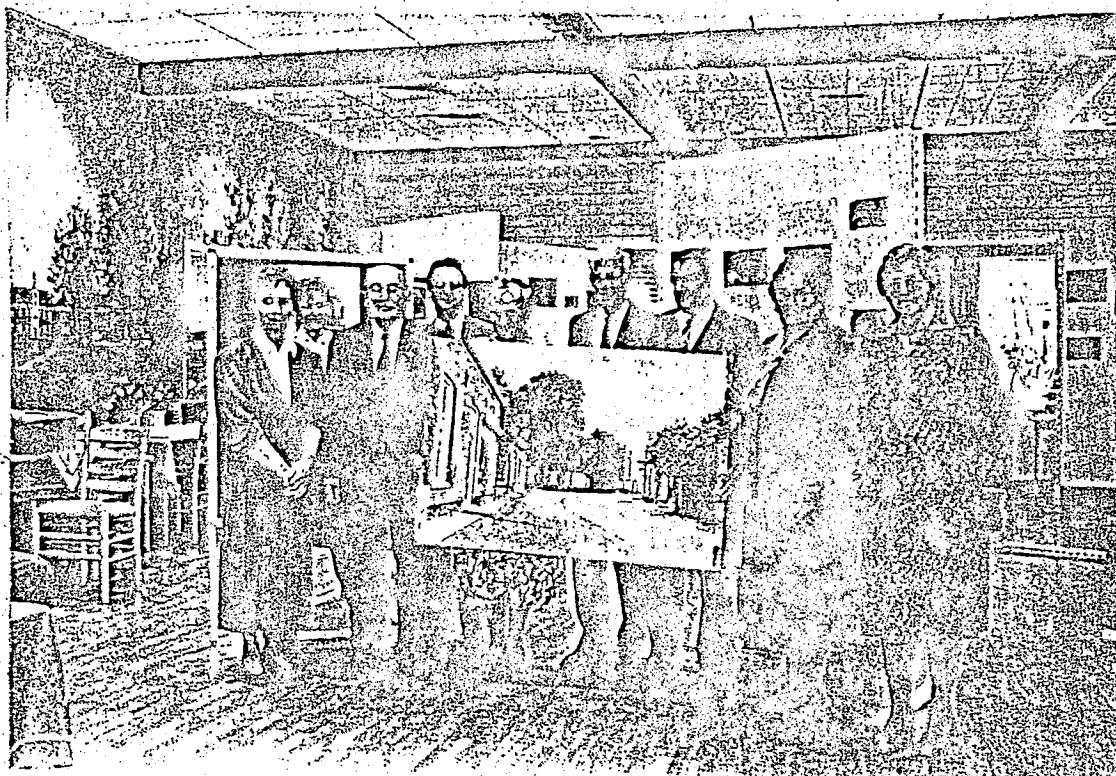
Op vrijdag 20 april 1990 was het dan zover. Vanaf 09.00 uur werden de loodzware panelen door onze onmisbare, niet meer zo piep jong zijnde, mannelijke vrijwilligers opgesteld. De vrouwelijke handen deden meer het fijnere werk, zoals het opprikken (moest je trouwens wel sterke duimen voor hebben) van de geprepareerde vellen met foto's, het schikken van bloemen, enz.

Om 19.30 uur werd door de voorzitter van Old Reurle, de heer J. Oonk, na een korte inleiding het woord gegeven aan de wethouder, de heer J. van Rijnsouw. Deze memoreerde in zijn toespraak onder meer hoe belangrijk het is dat de historie wordt doorgegeven aan jongeren. Hij sprak verder zijn waardering uit over de tentoonstelling. Daarna legde hij alle medewerkers vast op de gevoelige plaat (zie onder) en verklaarde de tentoonstelling officieel voor geopend.

Hierna volgde een gezellig samenzijn met de medewerkers en genodigden. Eén van onze prominente gasten schonk tijdens deze avond een gift van f.25,-.

Rond 20.00 uur meldden zich de eerste "echte" bezoekers: Die avond passeerden al meer dan 40 bezoekers onze antieke kassa. De belangstelling op zaterdag was goed, doch de zondag werd de absolute topper.

In totaal bezochten 651 personen, kinderen niet meegerekend, deze voor Ruurlo unieke tentoonstelling. De reacties van het publiek waren ronduit positief en ons bereikten veel complimenten. Voor al die mensen die aan dit evenement hebben meegewerkt gaf dit een gevoel van grote voldoening.

Het bestuur van Old Reurle wil tot slot mevrouw Oosterbaan, de heer Boschma en de heer Koemans hartelijk bedanken voor de geschonken foto's aan de vereniging.

DE GESCHIEDENIS VAN DE RUURLOSE BRANDBESTRIJDING

uitgezocht door F. Toevank

Bij dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van de index van alle raadsvergaderingen vanaf 1820 die onze archivaris de heer S. Molenaar heeft gemaakt, alsmede van het onderzoek van de heer Hietbrink over de in- en uitgaande stukken van de gemeente vanaf 1811.

Voor 1827 was er nog niet veel geregeld omtrent de voorkoming van brand en de bestrijding daarvan.

Voor de bestrijding van branden waren alleen de brandhaken aanwezig. Deze waren in het dorp aan de school bij het Kerkhof (later het oude gemeentehuis) opgehangen en in de buitengebieden (= rotten) bij de Rotmeesters. Ruurlo had toen in totaal 36 brandhaken. In die buitengebieden, bij de huizen die het dichtst bij elkaar stonden was vaak wel een kolk of vijver in de buurt. Men zorgde er wel voor dat in de kolk (zogenaamde Brandkolk) meestal water aanwezig was.

Verder was men bij brand aangewezen op hulp van de burens.

Dit veranderde echter in 1827. Op 3 januari van dat jaar kreeg men een brief van de Gouverneur van de Provincie. Daarin werd gesteld, dat in de gemeenten die nog geen brandweerreglement hadden, dit ten spoedigste moest worden ingevoerd. De gemeenten moesten verder opgave doen van de aanwezige brandblusmiddelen. In de raadsvergadering van 12 januari 1827 werd toen besloten een brandweerreglement in te voeren.

Dit reglement bestaat uit 11 artikelen, waarvan hieronder een beknopte weergave.

Artikel 1:

Men mag in deze uitgestrekte gemeente, binnen het huis geen vuur stoken of haarden aanleggen enzovoort, anders dan van onderuitgaande steenen schoorsteenen of pijpen, op straffe van boete van 12 nederlandsche gulden.

Huisjes of hutten, die op oude hoeveige gronden of markegronden gebouwd worden, zullen wanneer de zelve niet binnen eene afstand van 400 ellen van het naaste woonhuis gelegen zijn, van geene steenen schoorsteen behoeven voorzien te zijn.

In het dorp zullen om welke reden dan ook, geene andere dan steenen schoorsteenen of rookpijpen toegelaten worden, ook zal nimmer een schoorsteen of rookpijp met hout of ander brandbare stoffen mogen verlengd worden, op straffe van dezelfde boete. Daar waar zulke houten of andere licht vuurvattende pijpen bestaan, zullen deze binnen zes maanden na heden worden weggenomen, bij poene dat zulks anders door het bestuur ten koste van de ingebreke zijnde bewoner zal geschieden.

De schoorsteenen mantels of boezems zullen overal waar die gevonden worden, zowel van binnen als van buiten behoorlijk moeten beleemd zijn, op straffe van een boete van 1 gulden en vijftig cent, onverminderd de verplichting aan zijde van de bewoner om zulks binnen 3 dagen als nog te doen verrichten.

Voor het vervolg zullen bij vernieuwingen geen gewande of getuinde boezems of schoorsteenmantels gemaakt worden, op boete van 5 gulden en die binnen 1 maand na waartoe verwittigd te zijn, door steenen doen vervangen.

Artikel 2:

Er mag geen heete as in ongedekte kuilen op de grond of mestvaalten gestort worden binnen 20 ellen van gebouwen of schaapskooien, op boete van 1 gulden en vijftig cent. Men is verplicht niet gedooft as met water te begieten. Het bewaren van as moet in niet brandbare voorwerpen, bijvoorbeeld ijzeren potten geschieden, bij niet voldoen op boete van 5 gulden.

Artikel 3:

Men mag bij licht van lamp of kaars niet dorschen, niet anders dan met een behoorlijke afgeschermdde lamp met glas of hoorn. Deze lamp moet behoorlijk beveiligd worden om omvervallen te voorkomen.

In stallen geen open lamp, deze moeten behoorlijk afgeschermd worden, op boete van 1 gulden en vijftig cent.

Artikel 4:

Het is verboden het roken van tabak in ongesloten pijp in stallen of schuren en bij oogst van koorn en hooi, en het opdoen van kluinen en schadden, het dekken van stro op de daken en bij hout of schaafkrullen. Bij aanhoudende droogte is het verboden op de wegen in het dorp. Het is verboden bij het braken van vlas en hennep en het roosteren van deze binnen het huis.

In het dorp zal geen vlas of hennep mogen gebrakt of geroosterd worden, het zij gelegen van het vuur in eenen oven of een stulp op afstand van 60 ellen van het naaste huis, schuur of gebouw. In buurtschappen op een afstand van 30 ellen van huis of schuren.

In de avond bij lamp moet deze goed gesloten zijn, van glas of hoorn.

Artikel 5:

Ieder ingezetene is verplicht zijn schoorsteen, die hij dagelijks gebruikt tenminste twee maal per jaar en wel voor de maand Mei en November te vegen op straffe van boete.

Men is verplicht te doen of laten controleren of er gaten in de schoorsteen zitten en deze tersond te herstellen.

Artikel 6:

Bij het bergen van de oogst moet men opletten, deze zoo te plaatsen dat deze tenminste zes palm ruimte laat tussen de oogst en de pijp of schoorsteen.

Artikel 7:

De ingezetenen zijn verplicht te controleren op het broei van hooi.

Artikel 8:

Het schieten met allerlij soort geweren op daken of het werpen van allersort van vuurwerk, zelfs op deze met pannen gedekt zijn, is verboden. Omtrent de voorraad buskruit die de ingezetenen in voorraad hebben zullen zich, met de winkeliers en kooplieden die daar in handelen, zich moeten gedragen naar de wet van 26 Januari 1815. Volgens deze wet moeten deze voorraad opgeborgen worden in metalen of andere onbrandbare blikken of bussen.

Artikel 9:

Wanneer in de nacht onweer mogt opkomen zal de nachtwaker verplicht zijn op straffe van boete de ingezetenen zoo mogelijk te wekken.

Artikel 10:

De boete komt in de Gemeente kas.

Artikel 11:

Daar er in de Gemeente nog geen brandblusmiddelen bestaan, dan alleen een aantal haken, zoo zal de Gemeente Raad tot aanschaffing daarvan heden de nodige voordracht te doen, en worden derhalve aangaande het gebruik een afzonderlijk reglement ontworpen.

Dit was dan het reglement. Vervolgens wordt er in deze veragdering besloten: "Daaromtrent de brandblusmiddelen in deze gemeente alleen bestaan uit brandhaken, zoo heeft de Raad goed gevonden een voordracht te doen als bij deze wordt gedaan tot het aanschaffen van een brandspuit met de daartoe benodigde slangen en verdere benodigde middelen. Tevens zullen aangeschaft worden 100 emmers bij voorkeur met ijzeren beslag, geverfd en gemerkt met de letters B.E. Deze zullen geplaatst worden, 50 stuks bij de spuit en 50 bij de naaste bewoners in het Dorp. Dat tot berging van de spuit en de middelen een behoorlijk brandhuisje zal opgebouwd worden, waartoe zich de geschikste plaats aanbied aan de noordzijde van de kerktoeren, waartoe niet meer dan eene zijde muur en eenen voordeur behoeft gemaakt worden. Als de toestemming voor aanschaf van de spuit is verkregen, zal er een bestek en tekening opgemaakt en te goedkeuring worden ingezonden."

Op 3 april 1827 kreeg de Gemeente antwoord van de Gouverneur. Men werd verzocht "om op te geven van wat van groote de te aanschaffende Brandspuit wordt verlangd en hoeveel de kosten van deze is met de daartoe behoorende toestel, zoals de aanschaf van emmers en bergplaats worden berekend."

Uit de raadstukken van de raadsvergadering van 12 april 1827 blijkt het volgende: "De Gemeente Raad van Ruurlo, gelezen hebbende eenë missie van den heer Fungereynd district commissaris van Doeitichem van de 9e vorige maand, nummer 98, houdende aanschrijving ten gevolge van deze Heren Gouvernément, besluit van 3 april nummer 708, om op te geven van wat grootte de aante schaffen brandspuit wordt verlangd en hoeveel de kosten van deze bedragen met de daartoe behorende emmers en bergplaats, zoo heeft de Raad goedgevonden:

De heer Gouverneur deze Provincie te kennen te geven, dat zij eene spuit wenschen aanteschaffen van J.W. Hasseloo te Lochem waarvan de kosten met het geen bij dezelfde is behorende ingevolge Provinciaal blad nummer 141 van 1826 belopen eene som van . . . . . f 450,-

Terwijl volgens ingewonnen berigten de kosten van de houten emmers zullen bedragen: houtwerk f 50,-
ijzerwerk f 100,-

f 150,-

En de kosten der bergplaats zijn als volgt:

houtwerk f 25,-
ijzerwerk f 14,50
lood f 19,-
steenen f 40,-
pannen f 10,-
arb.loon f 25,-

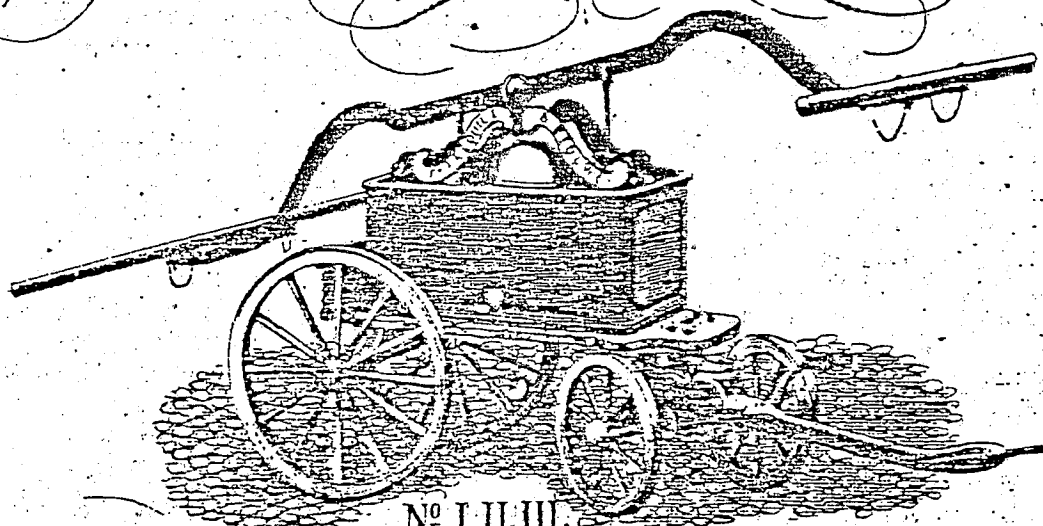
f 133,50

Totaal . . . . . f 733,50

Dit werd goedgevonden door de Gouverneur om dit aan te schaffen voor f 733,50, daarvoor gebruiken het bedrag van f 300 uit de onverzichte uitgave en de f 200 uit welke pot tot nu toe geen betalingen zijn gedaan, en voorts voor de verdere kosten eene post op de begroting over 1828 over te dragen.

Dat deze kosten zijn meegevallen blijkt uit de afrekening van het jaar 1828, waar op de post aanschaf brandblusmiddelen een bedrag van f 116,80 voorkomt. (wordt vervolgd).

Brandspuit volgens gebreveteerd stelsel.
PERSPOMP, ZUIG EN PERSPOMP.

N^o I. II. III.

90.18 (06)

VAN FROIS BEQUILÉ J^{ne} & BEDUWÉ
te LUIK.

DE LINDE OP HET KERKPLEIN

door J.A. Drent.

In veel gevallen is een linde een prachtige boom, die met zijn grote, brede kruin veel lijkt op een immense grote bijenkorf. In het begin van de zomer omgeven met een doordringende zoete reuk van de lindebloesem, waar de bijen graag op af komen om de honing te verzamelen. Kortom een vorstelijke boom, wel eens door iemand vergeleken met een koninginmoeder.....

Deze bomen werden vroeger vaak geplant op markt- en kerkpleinen, lange opritten van kastelen en ook als solitaire boom. Dat laatste vooral als een herinneringsboom. Zo bestaan er in ons land heel wat Wilhelmina- en Julianabomen. Ook Beatrix- en Clausbomen zijn te vinden.

De linde is bij uitstek geschikt om daarvoor gebruikt te worden. Ze wordt namelijk zeer oud, een leeftijd van honderden jaren is bepaald geen uitzondering. Al in de tijd van de Germanen werd er recht gesproken onder deze bomen, waaraan ook zijn brede kruin zeker debet is geweest. In latere tijd werden er onder de linde banken geplaatst, waarop het in de zomertijd goed toeven was, zeker voor de jongelui, immers onder de linde mocht er gekust worden.....

Ook in ons dorp zijn er een aantal lindebomen te vinden. Op het kerkplein, vlak achter de huidige bushalte staat een historische lindeboom, iets wat weinig mensen nog zullen weten. Toegegeven, die boom ziet er niet zo florissant uit. Behalve een kroon heeft een boom ook een wortelgestel, dat in omvang ongeveer even groot is. Een slecht doorlatend plaveidseel heeft een goede uitgroei in de weg gestaan. Deze boom werd door de burgerij van Ruurlo geplant in November 1913. In die maand werd herdacht dat Nederland 100 jaar als Koninkrijk had bestaan. De boom werd geplant met tussen zijn wortels een loden koker, waarin zich een oorkonde bevindt, waarop onder andere staat aangegeven wie de boom hebben geplant. Jaren lang heeft een ijzeren hek om deze boom gestaan, doch dit is door de gemeente verwijderd en niet meer terug te vinden. Bij de Beatrixboom, aan de andere kant van de kerk is een plaquette aangebracht. Het zou aanbeveling verdienen een soortgelijke aanduiding bij de lindeboom te plaatsen. Dit is enige tijd geleden al eens voorgesteld, doch tot nog toe heeft dit geen resultaat opgeleverd.

De aangekondigde reconstructie van de Dorpsstraat in de zeer nabije toekomst houdt tevens in dat de bushalte op het kerkplein komt te vervallen. Ook het gehele plein zal dan worden aangepast aan de nieuwe situatie. Echter is in de nieuw ontworpen indeling van het kerkplein geen rekening gehouden met dit historisch stukje Ruurlo..... Naar verluidt wordt de boom gekapt..... Dit kan en mag niet gebeuren. Niet uit historisch oogpunt, maar ook niet uit natuurbeschermings oogpunt. Misschien kan deze zaak gemakkelijk worden afgedaan met een toezegging dat er wel een paar andere bomen voor terug komen, doch dat is op brute wijze afrekenen met het verleden..... Historisch dus onverantwoord.

Ook ons dorpsgezicht wordt geweld aangedaan en ook dat kan niet. Zo'n boom dood laten gaan is zeer eenvoudig, doch met enige moeite, onder andere door met de bestrating er rekening mee te houden, kan de linde nog een lang leven tegemoet zien.

Tenslotte: Er schuilt meer in het hart van een boom dan de bijl bloot maakt!!

(Ruurlo, mei 1990).

ONDERZOEK NAAR EEN NIEUWE VAART (deel 3).

uitgezocht door G.H. Kreeftenberg.

Bronnen: Inventaris nummer 1879 Oud Archief Zutphen.

In de vorige Kroezeboom vertelde ik U dat de heren inspecteurs door het stadsbestuur van Groenlo ontvangen werden en dat hun enige ontwerpplannen over het in te dienen verzoek werden voorgelegd. De heren hebben hierop het stadsbestuur er op gewezen, dat men voor alles de van Heeckerens en ook het stadsbestuur van Lochem moest horen, om te vernemen wat hun oordeel was over de plannen van Grolle om de handel tussen de steden te verbeteren.

"Den 15-den des morgents hebben die voorn. van Groll 't voorgeruete concept mu-tiert (=verbeterd) sijnde ons voorgehouden und daer inne bevonden enige harde en scharpe woorden heeft men hen luyden gesacht die selve te veranderen om alle occasien (=mogelijkheden) van misverstanden te vermuyden. 't Welck sij also aangenaemen."

Nadat dit naar wederzijds genoegen gebeurt was werd afgesproken dat het stadsbestuur het schrijven de andere dag naar Zutphen zou laten brengen.

Hierna zijn de heren, samen met de Landdrost, weer naar Groenlo vertrokken langs het brede slat.

Nadat ze een kleine hoogte gepasseerd waren kwamen ze in de laagte van een doorvaart - dit zal wel een doorwaadbare plaats geweest zijn - waar aan hun rechterzijde enige slootjes stroomden. Nadat ze de "Voorde" gepasseerd waren zagen ze dat de Grollenaren de laagten van Beltrum, waarheen het water zijn natuurlijke loop had, vermeden en tegen de hoogte op, alsmede op de hogere gedeelten een lang en nieuw kanaal gegraven hadden en dit afgewerkt hadden tot aan een rij hoge peppels. Hierbij bleek dat het Stadsbestuur van Grolle dit gedaan had om naast het kanaal dijken en een weg aan te kunnen leggen. Bovendien behoeften ze het hout en de stobben die in de laagten stonden niet te rooien.

"Comende omtrent die peppelen aever 't voorn, velt langs die griffit heeft de landtmeter die van Groll vesstoont met het ooge op de toppen van de boomen staende teyndens die uuytvaert omtrent daermee eerst op het velt quam lager stonden als de gront daer wij toe stonden und die griffit was angevangen willende daermee beweyzen dat het water door den gemaecten graven genen cours konde hebben overmits dat het velt tusschen beyden hooger was als die toppen van voorn. boomen. Ende dat daeromme het graven vergeefs gedaen was und dat men die selve Griffit verlaetende die van Ruerlo contentement solde kunnen geven (=tevreden stellen) hen laetende haere olde wech ende passagen so sij nae Groll als Borckelo plachten te gebruyken"; of, indien de partijen het eens konden worden om een nieuwe "Griffite" te willen aanleggen deze het beste door de laagte, waar zijn natuurlijk verloop was, kon leggen.

In dat geval zou de schade voor zowel de heren van Ruurlo, als voor het gemeentebestuur van Lochem minder zijn terwijl men dan tevens de noodzakelijke afwatering van de landerijen kon verbeteren.

Verder bleek hun dat het water veel beter door de laagten geleid kon worden en als men dan recht op Groenlo aan had gegraven, men met veel minder werk een veel beter resultaat had gekregen.

De landdrost Dorth ontkende één en ander niet, maar gaf ook niet volmondig toe dat hij zich vergist had in het natuurlijk verloop van de waterleiding.

Nadat ze van hun paarden waren gestegen namen ze afscheid van de landdrost Dorth, waarna het inspectieteam, zoals afgesproken was naar den Wildenborch reisde.

"Op de Wildenborch gekomen sijnde heeft men vandaer brieven affgesonden op Lochem ende Ruerlo und deselve beschreven tegens de 16e des middages binnen Zutphen te erscheinen om te anhoren van 't gene ons weddervaren und volgents helpen advisieren watt noidich ten dienst van 't Landt hyr inne solde voorgenaemen worden und hebben den Landtmeter aldaer gelaeten om eene kaerte te maecken van 't gebiedt.

Om te proberen alle partijen zo goed mogelijk tevreden te stellen en de kwestie langs vriendschappelijken weg op te lossen zijn zij dezelfde dag nog doorgereden naar Zutphen.

Naar aanleiding van het van den Wildenborch verzonden schrijven zijn de heren van Heeckeren uit Ruurlo en het stadsbestuur van Lochem op 16 september in Zutphen verschenen, waarna zij de heren afgevaardigden de notities en aantekeningen getoond hebben. Nadat dit gelezen was hebben zij de aanwezige "Magistraet der Stadt Zutphen" uitvoerig verteld wat zij op de 14 september, in het bijzijn van de landdrost en de afgevaardigden der "stad Grolle hadden besichtigd seggende dat die van Groll met de oculare (=met het oog) demonstratie van de uythganck des canaels van het brede Slatt ende die hoochte der veenen ende uythcompste der wateren van Lichtenvoorde hadden willen beweren dat die molten van Ruurlo und andere daer onder gelegen geen affleydinge der wateren hadden to besorgen und dat ouck sulcx als sij sachten konden beweyzen met eenen Borges van Borckelo und andere de Heeckerens moller soeves jaer hadden geweest. Te meer oick dat die wateren uyt de Grollische beecken hadden haren natuerlicken cours alleene nae de Lebinger Brugge und niet tegens die hoochte naer Ruurlo door het belett van de hoochte des Velts doer nu gegraven is."

OPMERKING: Dat deze zienswijze juist was blijkt nu nog in de begrenzing der waterschappen.

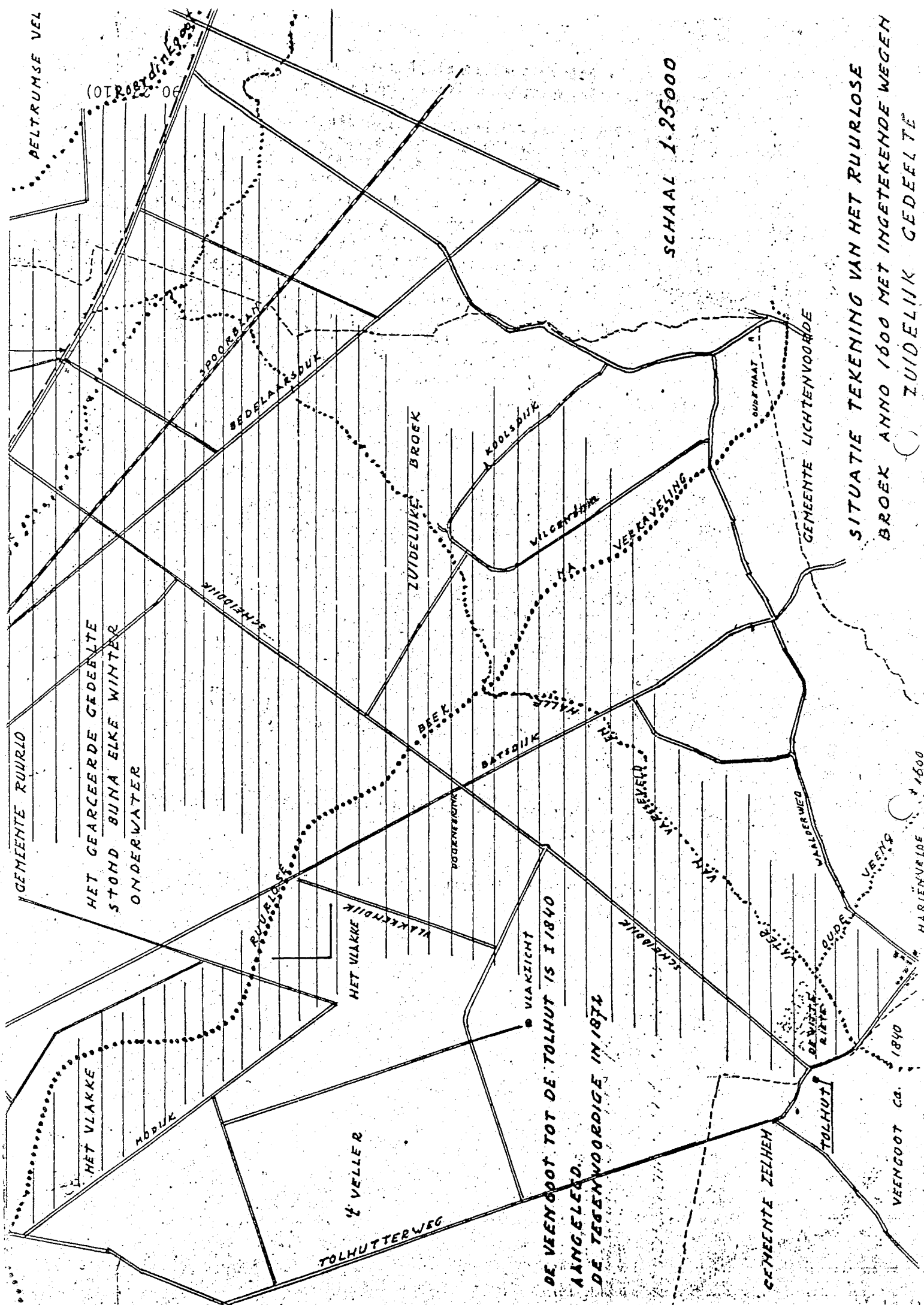
De grens tussen het stroomgebied van de Berkel en van de Baakse Beek-IJsselland ligt dicht of tegen de Ruurlose beek. Verder blijkt hieruit dat de lagere gronden van Lieveelde en Zieuwent afwateren op de Ruurlose beek en dat het Ruurlose broek, zowel het noordelijke als het zuidelijke, afwateren op de Berkel.

Verder is door het inspectieteam aan de heren meegedeeld dat het gemeentebestuur van Groenlo bereid was alle gewenste garanties te geven zodat naar hun mening men het begeerde scheepvaartverkeer behoorde te laten doorgaan. Een verbeterde waterafvoer van de gronden zou de handelsbelangen van Zutphen; Lochem en Groenlo zeker ten goede komen en ook moest men het reeds aangevangen werk niet beletten.

Indien na verloop van tijd zou blijken dat, of de molens van Ruurlo of die van Lochem, enige schade zouden ondervinden van de aangebrachte wijzigingen, waren zij bereid alles weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen en alle geleden schade te vergoeden.

Tot zover dit keër het verslag. Het vierde en laatste deel vindt U in de volgende "Onder d'n Kroezeboom."

Zoals beloofd ziet U hierachter de situatietekening van het zuidelijke gedeelte van het Ruurlose broek.

BELTRUMSE VEL

(OT) 06

SCHAAL 1:25000

SITUATIE TEKENING VAN HET RUURLOSE BROEK ANNO 1800 MET INGETEKENDE WEGEN ( ) ZUIDELIJK GEDEELTE

GEMEENTE RUURLO

HET GEARCEERDE GEDEELTE STOND BUINA ELKE WINTER ONDERWATER

SCHIEDRIJK

SPOORLIJN

BEVELAARSDUIK

ZUIDELIJKE BROEK

A. KOOLSDIJK

WILGERSTRAAT

VERKAVELING

OUDE MAAT

GEMEENTE LICHTENVOORDE

BEEK

BATSDIJK

HALT

W. H. VAN EYCK

WALDERWEG

VEENG

HARIENVELDE 1800

HET VLAKKE

VLAKKENDIJK

VOORWESDRIJK

VLAKZICHT

DE VEENGOOT TOT DE TOLHUT IS I 1840

AANGELEGD. DE TEGENVOORDEIGE IN 1874

SCHIEDRIJK

WATER

DE VETTE RIETE

TOLHUT

1840

VEENGOOT ca.

GEMEENTE ZELHEM

TOLHUTTERWEG

VAN HUISNIJVERHEID TOT INDUSTRIE.

door A.J. van Bremen.

Vorige eeuw en ook nog aan het begin van deze eeuw hadden veel mensen op de armere gronden in de Achterhoek, Twente en op de Veluwe nevenwerkzaamheden. Zo hadden de bakker en de kastelein bijvoorbeeld één of twee koeien en een paar varkens. Verschillende landbouwers waren tevens klompenmaker of wever. Uit deze huisnijverheid is de textielindustrie in Twente en Oost-Achterhoek ontstaan.

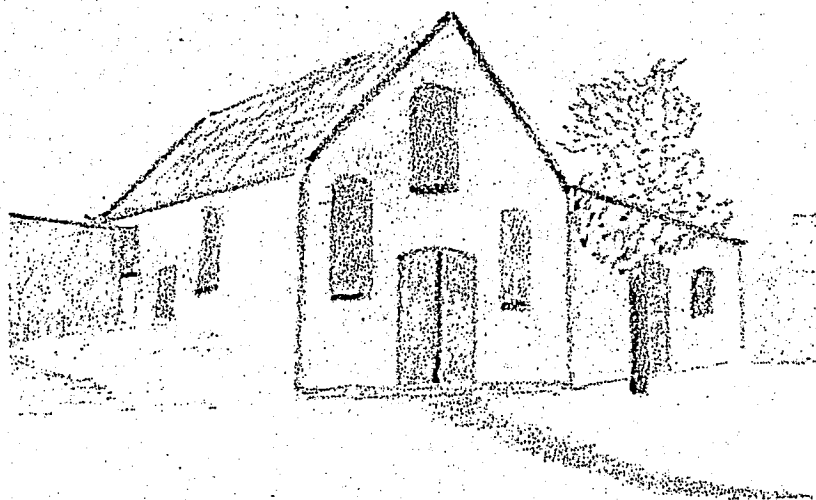
Ook de klompenfabriek in Ruurlo is uit de huisnijverheid ontstaan.

In 1811 stonden in het dorp 49 huizen en in het buitengebied 230 huizen. In het dorp waren er in die tijd 5 wevers en 1 klompenmaker en in het buitengebied 11 wevers en 2 klompenmakers. In de loop der jaren werden het aantal klompenmakers groter, doch het aantal wevers kleiner. De klompenmakers hebben de wevers in Ruurlo ruimschoots overleefd.

Ik wil U dan nu de geschiedenis vertellen van de Ruurlose klompenfabriek "SWIFT". In 1885 verhuist Reind Liestro, 29 jaar oud, klompenmaker van F 5 naar F 22 (=het huidige hotel). In 1887 wordt een vergunning aangevraagd voor de verkoop van sterke drank in het klein. Op 1 mei van dat jaar wordt deze vergunning verleend. Hiervoor moest aan de gemeente Ruurlo jaarlijks een bedrag van f 15,- worden betaald als vergunningsrecht. Genoemde Reind bleef tevens het beroep van klompenmaker uitoefenen. Hij staat in zekere mate aan de bakermat van de klompenfabriek. Zijn zoon ging in 1920 namelijk over op het machinaal vervaardigen van klompen. De kwam enigszins door een toeval. In Vorden kwam de vleesfabriek van Poesse door de eerste wereldoorlog stil te liggen, door gebrek aan export-orders. Men ging daar toen over op de fabricage van klompen onder de naam "SWIFT". Na het einde van de oorlog werd echter weer begonnen met de bereiding van vleeswaren, omdat toen de grenzen weer open waren.

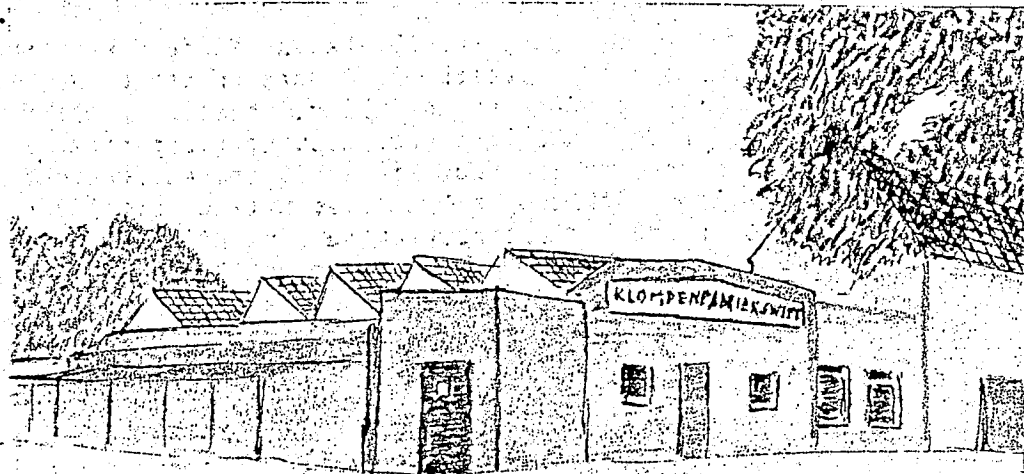
Zoon Johan Liestro en klompenmaker J.W. Rijkenburg zagen wel wat in de machinale klompenmakerij, en na een leerperiode bij de genoemde Poesse, werden de machines aangekocht en naar Ruurlo overgebracht. Dit was een grote vooruitgang. Met handwerk was de productie 5 à 6 paar klompen, doch machinaal circa 200 paar per dag. Het afwerken (schuren) gebeurde nog wel met de hand, door de zogenaamde fijnwerkers.

In 1920 werden de eerste klompen machinaal vervaardigd in een gebouw, dicht achter het huidige hotel.

Er werd verder gewerkt onder de naam "Swift". Dat heeft nog tot wat problemen geleid. Op een zaterdag kwam er namelijk bericht van de schoenenfabriek Swift dat met onmiddellijke ingang de naam Swift niet meer gebruikt mocht worden als zijnde een beschermde naam.

Bij navraag bij de octrooiraad bleek dat de naam Swift door de klompenfabrikanten Liestro en Rijkenburg als eerste was gedeponeerd. Na overleg werd besloten dat beide bedrijven de naam "Swift" mochten gebruiken wegens het verschil in producten die gemaakt werden. In 1927 werd een nieuwe fabriek in gebruik genomen. (De huidige werkplaats van aannemer Wolsink).

Na de ingebruikname van dit nieuwe gebouw kwam de fabriek tot bloei en groeide uit tot een bedrijf met 33 werknemers. De werktijden waren van 's morgens half acht tot 's avonds half zes. Op zaterdag werd gewerkt tot half één. De werknemers kwamen niet alleen uit Ruurlo of directe omgeving, maar ook uit verder gelegen plaatsen. Twee kwamen er zelfs elke dag op de fiets uit Varsseveld.

In het begin van de jaren dertig liet ook hier de crisis zich gelden. Door handelaren werden klompen ingevoerd uit België voor 30 cent per paar (de winkelverkoopprijs was 50 cent). Deze klompen waren van mindere kwaliteit - zo was er bijvoorbeeld geen verschil tussen de linker- en rechterschoen - maar door dat ze goedkoop waren, was er vraag naar.

Bij "Swift" heeft altijd de kwaliteit voorop gestaan. Het hout voor de klompen werd door de directie zelf op stam uitgezocht, wat een grote mate van vakkennis vereiste. Er werden wilgen-, populieren- en iepenklompen gemaakt, waarvan de laatste vooral voor de boterfabrieken bestemd waren omdat ze beter waterdicht waren.

Omstreeks 1938 kwam er weer een opleving in de vraag naar kwaliteitsklompen. Maar al spoedig kwam de oorlogstijd die ook voor "Swift" zijn moeilijkheden kende. Boeren kwamen vaak met eigen hout om daar klompen van te laten maken. Omdat alle hout nog geen klompenhout is, viel het niet altijd mee om daar toch een redelijk product van te maken.

Na de oorlog kwam de productie weer opgang, al werd door de opkomst van rubberlaarzen de bloei wat geremd. Naast de "gewone" klompen werden nu ook klomplaarzen (=laarzen met een houten zool) gemaakt.

In 1965 werd de productie gestaakt wegens het gebrek aan opvolger(s). Vroeger volgde vaak één of meerdere zoons vader op in het bedrijf, maar tegenwoordig zoeken en vinden jongeren elders hun toekomst.

Ik wil hierbij de heren H. en R. Liestro hartelijk bedanken voor hun achtergrondinformatie.